

21.9. – 3.11.2023

Koordinátorky výstavy/Exhibition co-ordinated by: Petra Balíková, Ivana Krištofíková
Technici/Technicians: Juraj Mydla, Michal Štrompach Texty/Texts: Judit Angel, Ata Karakçi,
Dana Tomečková Preklad, korektúry/Translation, proofreading: Judit Angel, Lucia Gavulová,
Daniel Hall, Miroslava Kuracinová Valová Fotografie / Photos: Laura Virág Szekeres,
Dana Tomečková Grafický dizajn/Graphic design: David Kalata Špeciálne podčiakanie/
Special thanks to: Tomáš Janypka, Maja Hriešik, Jakub Juhász, Jonáš Gruska, Nina Marčeková
– People on Earth, Lukáš Kubičina, Katarína Hrušková, Zuzana Husárová, Viliam Slaminka
©tranzit.sk, the artist and the authors Vydavateľ/Publisher: tranzit.sk/Judit Angel, director

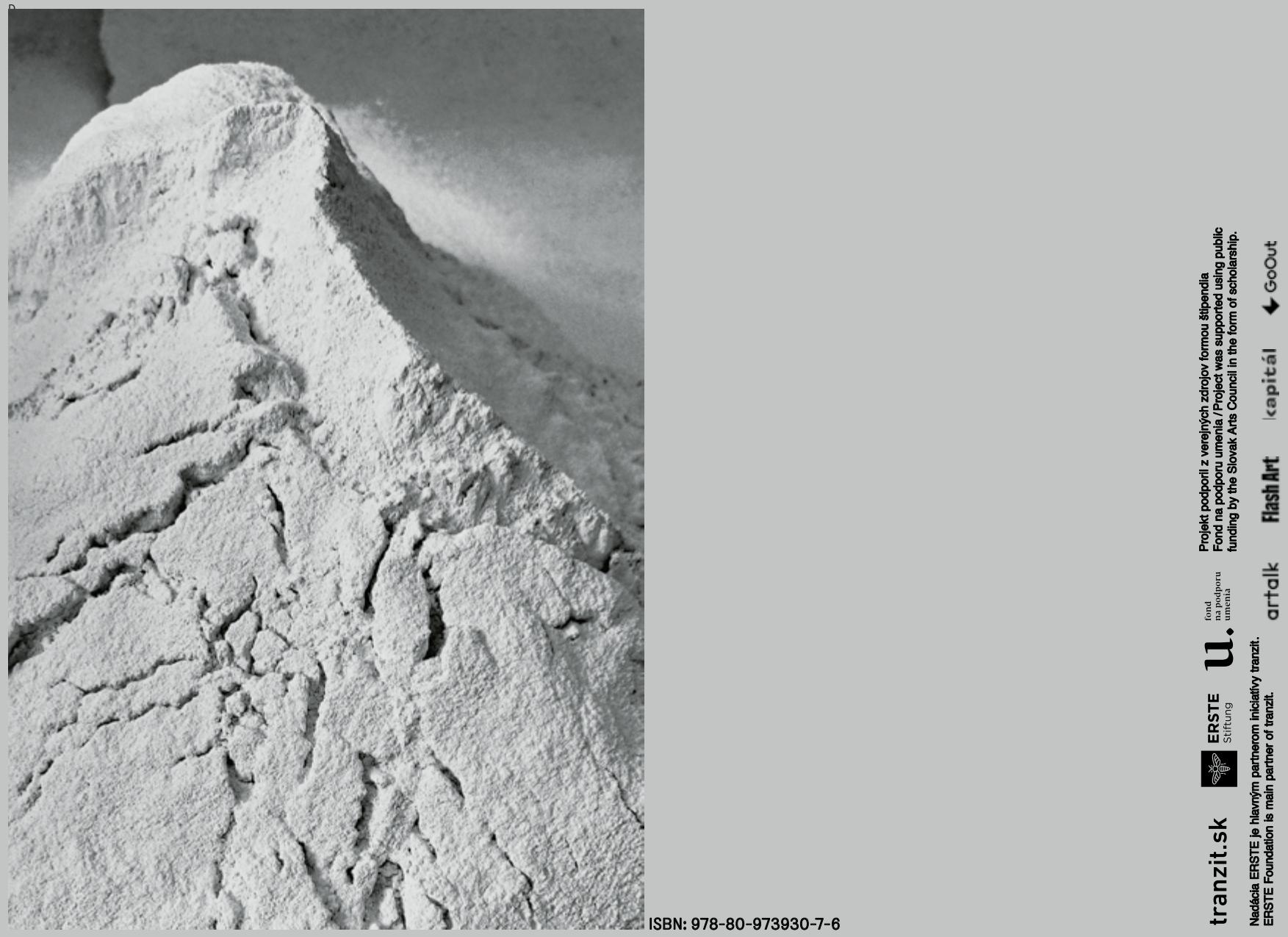
Pevné je len slovo Solid is only a Word

tranzit.sk, Beskydská 12
81105 Bratislava
sk.tranzit.org

Otvorené/Open: ut/Tue – pi/Fri
14:30 – 18:30

Dana Tomečková

Kurátorka/Curated by
Judit Angel

Projekt podporil z verejných zdrojov formou štipendia.
Fond na podporu umenia / Project was supported using public
funding by the Slovak Arts Council in the form of scholarship.

arttalk fond
na podporu umenia

ERSTE Stiftung

tranzit.sk Nadácia ERSTE je hlavným partnerom iniciatívy tranzit.
ERSTE Foundation is main partner of tranzit.

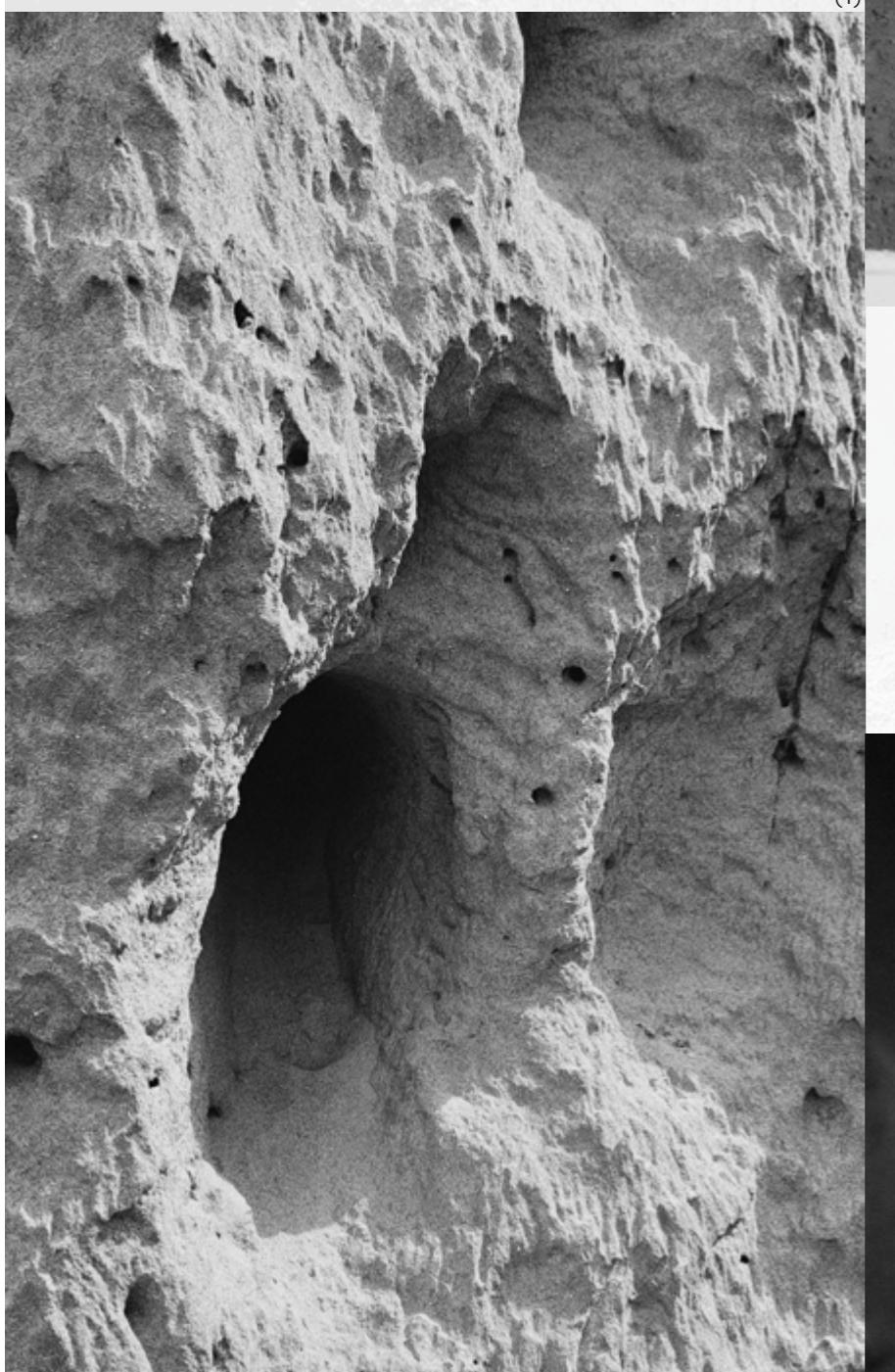
Flash Art | kapitá! | GoOut

Nadácia ERSTE je hlavným partnerom iniciatívy tranzit.
ERSTE Foundation is main partner of tranzit.

ISBN: 978-80-973930-7-6

(2)

(1)

(3)

O OBJEKTOCH AKO UDALOSTIACH

J
D
J
D
J
DJ
D
J

D

J
DOtvorenie symfónie
Sandberg, Devínska Nová VesJ Všetky tieto kúsky skaly hrajú ako orchester.
D Áno, toto miesto má zvuk. (Obr. 1)J Majú skaly zvuk?
D Áno, pre mňa majú.J Aj pre mňa. Zaujímavé. Prečo si obe myslíme, že majú zvuk?
D Mala som takú skúsenosť, keď som ich pozorovala zhora, a pomysla som si, že raz tu hore museli byť; a to ma prinútilo premýšľať o tejto náhle dráme.J Niekoľko z nich padlo.
D Čo je pre teba tým zvukom, ktorý vidíš?

J Čo mi napadlo, je orchester, napríklad Beethovenova symfónia. V symfóniach sú tieto silné momenty: tudududu... Tento pohľad ukazuje pohyb, ktorý tu už nie je, je to také explicitné, hotové umelecké dielo. Skaly sú tu, nehýbu sa, ale cítis pád. Majú špeciálne tvary, sú zaoblené. Prečo vyzerajú tak organicky? Je to efekt pôsobenia vody?

D Pripadajú mi ako entity. Možno ich formovalo rovnako more, ale neskôr, keď bolo more preč, dásť a vietor. A to, keď sa rútili dolu. Zaujímavé je, že sa to muselo odohrať náhle, v sekunde, ale ich zvuk pre nás pretrváva.

J Nejakí vedci ti môžu povedať, čo sa mohlo stať.
D Áno, mali by sme sa opýtať, kam zmizla všetka voda, alebo skôr, do čoho sa transformovala. Bolo tu more, no čo ostalo, sú iba nejaké drobné zvyšky morského dna. Ako a kde bola ďalej distribuovaná všetka tá hmota?

Rozhovor v ateliéri

D Vidim tieto objekty ako menšie mierky niečoho, čo jestvuje vo väčšom meradle ako Sandberg. Nie ako oddelené artefakty, ale ako oblasti hmoty.

J Čo sa začalo diať s týmto objektom? (Obr. 2)

D Začal sa pod vlastnou váhou rúcať. Vytvoril hranu, ide dole.

J Tvoje objekty nie sú fixné, menia sa v čase. Majú v sebe napätie, človek má pocit, že sa môžu kedykoľvek zrútiť, prasknúť, že sa niečo zmení. Prečo ťa znova a znova prítahuje práca s práškovým materiálom, čo na ňom máš rada?

D Myslím si, že to má viacero dôvodov. Možno náhodou som urobila prvý objekt, keď som brúsla sadrovú formu a brúksa sa zasekla. Vnútri bol sadrový prach, čiastočky, ktoré tvorili objem, pôsobili ako pevný predmet. Páči sa mi, že sa zdá byť nemožné vytvoriť niečo také krehké, no napriek tomu sa to môže stať, na krátky časový úsek, v závislosti od viacerých premenných, nielen odo mňa. Niečo, čo je na hraniči existencie, takmer nie je, no napriek tejto neurčitosti to jestvuje.

Ako veľmi podnetná sa mi javí myšlienka, že každá kombinácia častic má špecifickú životnosť. V prípade mojich diel je to doba trvania výstavy. Uvedomila som si, že sa to po výstave nevyhodi, ale prebuduje na niečo iné, takže je to ako nedokončená alebo nikdy dokončená vec. Niečo, čo môže pokračovať samozrejme a mojom pomocou. Nevnímam sa ako Tvorkyňa, ktorá je plne zodpovedná za to, čo sa deje. Páči sa mi pozícia byť v blízkosti toho, keď sa to deje, a možno aj pozerať alebo počúvať, čo to odo mňa potrebuje.

J Bez teba by to nebolo, neudialo by sa to. Ty rozhoduješ o tom, aby to vzniklo, no následne to už má vlastný život a ty sa o to iba staráš.

D No zároveň pri tej starostlivosti tú vec vystavujem riziku v rámci jej vlastných limitov. Skúšam, ako ďaleko môžem zájsť, kolko znesie. Myslím si, že je to v jednom momente starostlivosť, citlivosť voči nej, ak aj posúvanie jej hraníc – čo ma tiež udržiava v akcii, budovanie napäťa. Iniciujem ho a páči sa mi sledovať, ako sa môže dostať k tebe, k publiku. Sú rôzne formy napäťa, tenzie. Fyzická, ktorá je do objektu vtlačená doslova – tlakom tela, a potom subjektívne cítená tenzia. Tú nie je vidieť, ale telo ju cíti. Myslím si, že pri práškovom materiáli ostávam tak dlho preto, lebo manifestuje tieto sily, ktorých sa cezr môžem dotýkať.

J Zatiaľ sme nešpecifikovali, aký druh prášku používaš. Vidím sadru, zem, pigment, cukor...

D Kukuričný škrob, alginát (materiál pochádzajúci z morských rias), mramorový prach...

J Všetky sú práškovej konzistencie, majú však špecifické vlastnosti. Ako ich vnímaš?

D Mána naozaj rada kontrast ich vlastností: na jednej strane sú veľmi krehké, milióny nepatrnych malých čiastočiek, ale keď sa stlačia, dokážu byť veľmi konzistentné.

J Vrávela si, že niektoré objekty môžu z okolia absorbovať vlhkosť a potom čiastočne stuhnu. Čo sa stane, keď sa vlhkosť zmení?

D Keď sú stlačené do formy, napriek tomu, že sa javia ako kompaktné, sú stále porézne, takže sú veľmi zraniteľné alebo otvorené vonkajším podmienkam. Intenzívne reagujú. Vlhkosť ich môže veľmi spevniť, no pri rôznych práškoch môže rovnaká vlhkosť znemožniť prácu s nimi rovnakým spôsobom. Takže je to, akoby ich kauzalita nebola lineárna. Myslím si, že ten proces poznáš, no zakaždým je nepredvídateľný. Aj po rokoch ťa stále prekvapia niečim novým.

J Napríklad mramorový prášok. Mám pocit, že je ušľachtieľší alebo sebavedomejší. Ako reaguje na parametre okolia?

D Už nemá vlastnosti kameňa; správa sa ako iná entita. V porovnaní s inými materiálmi sú jeho čiastočky ľahšie a majú tendenciu sa rozpadať pod vlastnou váhou omnoho rýchlejšie. Takže je trochu viac neurotickejší, povedala by som.

J Spomínala si predtým, že objekty sú ako udalosti, že trvajú určitý čas. Ba čo viac, nie je to iba o dočasnosti, ale o skutočnosti, že udalosť sa stane. Ako sa „stane“ tvoj objekt?

D Zakaždým, keď ho budujem, je to začiatok procesu, ktorý má vlastný život. Začne, pretože som urobila nejaké rozhodnutia, ale to, ako bude reagovať na prostredie, na ľudí, ako reaguje publikum, napäťie medzi nimi, a ako cíti pokušenie sa objektu dotknúť – to všetko ostáva otvorené. A potom je tam čas, ktorý môže pracovať v jeho prospech alebo proti nemu. Vystavený objekt je iba vzorkou akejkoľvek veci, ktorá sa nachádza v našom okoli, vedľa nás, no jeho čas je omnoho kratší.

J Objekt ako udalosť, ako performance... Určitý čas trvá a potom zmizne. Na ďalší raz sa zmení na iný objekt. Súčasťou tvojej tvorby je aj performance; niekedy prepájaš objekty, ktoré si vytvorila, s telesnými interakciami a celé prostredie výstavy sa stane inštaláciou performance ako v Štúdiu mladých umelcov v Budapešti. (Obr. 3)

D Bola som veľmi zvedavá na interakciu medzi práškovým materiálom, pri ktorom cítim, že má performatívny potenciál, performermi a publikom. Myšlienkovu bolo pracovať s objektmi ako s trvajúcimi udalosťami v rámci skutočnej udalosti, eventu. Objekty boli ovplyvnené interakciou s performermi a neskôr s publikom; stratili svoje ostré hrany, pôvodnú formu, pevnosť. Rozsírili sa do priestoru, aby boli v niekoľkých časových blokoch postavené nanovo ako niečo iné. Táto skúsenosť ma priviedla k premýšľaniu nad úrovňami interakcie, do akej miery už prebieha bez fyzického dotyku. Ako je tam pritomná performativita materiálu, bez dotyku.

J Ale ak?

D Je to o tom, ako sa spojíš s objektom, ako naň pozrieš, aký druh emócie v tebe spúšta, do akého druhu napäťia ťa privádza. Je to skôr o príťažlivosti, ktorá je tiež, verím, istým druhom interakcie. Pôsobí to na teba bez toho, aby si sa dotýkala. Práve tento „takmer dotyk“ môže trvať ešte dĺhšie ako skutočný dotyk. Oscilácia okolo objektu alebo bytie s ním, a čo to znamená, byť s niečim, ako s tým byť, keď to potrebuje pozornosť, keď je to krehké, ale potom to vyzerá, že aj nie je. Zamestná ťa to.

J Prejdime k textu, pretože ho často používaš nezávisle ako umelecké dielo, báseň alebo scenár. Máš veľmi fyzický, telesný vzťah k materiálom, ale priestor textu je abstraktívny. Ako dochádza k prenosom?

D Podobne ako materiálne diela sú moje texty o krehkosti, dočasnosti a v poslednej dobe o nestálej, vrátnej povah reality. Snažím sa k textu pristupovať rovnakým spôsobom, ako pristupujem k fyzickým materiálom. Hľadám napäťie, ktoré by v texte mohlo fungovať, napríklad formou repetície, budovaním vrcholu a následne jeho rozbúraním. Myslím si, že objekt a text si môžu navzájom pomôcť a stretnúť sa s divákom tak, že spolu vytvoria vzťahový trojuholník.

J Niektoré z tvojich textov možno považovať za dialógy medzi tebou/čitateľom a materiálom, kym iné texty sú všeobecnejšími úvahami o zákonoch

Univerza. Rozoberajú existenciu niečoho, čo nie je vecou, ale existuje, energetický tok Univerza a materiálov, ktoré možno nazývať *Niečim*. Toto *Niečo* je príomné v tvorej práci s materiálom, no v texte k tomu prehováraš ako k osobě. V tvjom poslednom teste sa Niečo stáva personifikovaným účastníkom rozhovoru.

D Hľadala som spôsob, ako urobiť *Niečo* hmatateľnejším, aby som tomu

mohla klásiť otázky a ono by to aspoň počúvalo. Text bol od začiatku o nadviazaní kontaktu medzi *Niečim a Tebou*. *Niečo* – čo sa môže udiť samo od seba, so svojou vlastnou intenzitou, združom, smerom, rýchlosťou – a *Ty* – ktorý/á si Niečo citlivu všimneš ešte skôr, než sa to udeje, alebo si to možno nikdy nevšimneš. Interakcia týchto dvoch aktérov môže viesť k zápasu, kolizii, zrážke, stretu, takmer stretnutiu alebo repulzívnej sile stretnutia, ktoré sa nikdy neuskutoční. Vidím Niečo ako materiál aj ako energiu, ktorá má nejaký špecifický smer alebo silu, a my to cítime. Myslím si, že v tomto zmysle nie je jasná hranica medzi hmotou a energiou, keďže hmota túto energiu obsahuje.

J Čo hovorí veda?

D Že hmota sa môže zmeniť na energiu a vice versa. Všetko je stále tu, aj keď sa zdá, že to zmizlo. Budťo jestvuje ako hmota, alebo ako svetlo, môže to ísť dokola. Preto ich vidím stáť blízko seba. Normálne nevidíme energiu, keďže naše zmysly majú limity, no môžeme ju vidieť cez matériu. Hmota/materiáma energiu, a preto môže byť nejakým spôsobom činná. Nový materializmus zdôrazňuje myšlienku, že pôsobenie vecí spočíva v skutočnosti, že hmota má vlastné tendencie, vôľu, zámeru, vnútorný život.

J Zaujíma ťa teória častic, čiže štúdie týkajúce sa nového materializmu. Ktoré aspekty týchto teórií, s ktorými si sa stretla vo svojej umeleckej práci, ťa podnietili povedať: „Ach áno, je to pravda!“?

D S kamarátom Atom Karakčím, ktorý je fyzikom a kozmológom, sme diskutovali o niekoľkých témach týkajúcich sa častic. Keď s ním hovorí o niečom, čo zažívam, niekedy mi povie: „Já, to už vo vesmíre existuje a je o tom teória!“ Na čo prichádzam empiricky, skúsenosťou, on zasadzuje do teórie častic, napríklad. Keď som pracovala s práškovými objektmi, dostali sme sa v našich rozboroch do bodu, ako vnímame objekty s obmedzeniami, ktoré naše zmysly majú. My si iba myslíme, že tento stôl končí tu, lebo vidíme hranu, ale skutočná hrana stola nie je; v skutočnosti pokračuje „za to“, čo vidíme. Je to iba obmedzenie nášho zraku, ktoré spôsobuje, že veci vnímame ako definované, stanovené. Takže toto „Ach, áno...“ vyskočilo ako spojenie toho, ako intuitívne pracujem s materiálmi a tým, čo hovorí teória častic.

J Mohla by si menovať nejakých autorov, pracujúcich v rámcoch nového materializmu, mysliteľov, ktorých premýšľanie ti je blízke?

D Je ich pári. Bruno Latour (okrem iného) hovorí o objektoch ako aktantoch – ktoré majú schopnosť konáť, nie sú pasívne. Niekedy, aj keď sú ich výkon či energia príliš slabé, alebo príliš rýchle na to, aby sa mohli nazvať vecami, majú schopnosť ovplyvniť vzťahy, do ktorých sú začlenené. Zaujímalo by ma teda, čo sú. Veci, ktoré si takmer nevšimneš, ale potom sú ich všimneš. Dalej myšlienky o otvorenosti voči svetu a našom spojeniu s ním (David Abram). Majú blízko k úvahám Jane Bennet o „vibrujúcej hmote“: ako podporiť udržateľnejšie a pozornejšie spojenie s hmotou a živými vecami. My ako ľudia sme na rovnakej úrovni, máme rovnaké energie a tendencie ako všetka hmota.

J To ma privádza k inému aspektu tvorej práce. Tvoja prax je výrazne ekologická; používaš materiál, po výstave ho uložíš do tašky a ideš domov. Materiál je pripravený na ďalšie použitie v inom kontexte alebo príbehu. Je to ako performance. Dielo performatívneho umelca ostáva v scenári a vo fotodokumentácii. Je to veľmi aktuálna umelecká prax, lebo nehradiť objekty, ktoré by potrebovali špeciálne skladobné priestory, nepridávať svetu takzvaný odpad. Skôr či neskôr mnoho umeleckých diel degraduje – znehodnotí sa.

D Áno, ale materiál ostáva alebo môže byť recyklovaný; objekt príde znova s odlišným „telom“. Viem, že moje dielo nemôže byť uložené v galérijom sklage a možno v budúcnosti bude fungovať bezo mňa iba s nejakým technickým riadom, ale nateraz počíta s mojou prítomnosťou a v tom zmysle je aj osobným. Nie je to iba o jeho realizácii, ale aj o porozumení a starostlivosťi, o trávení času s ním.

J Myslím si, že z tvorej strany nejde o zriecknutie sa alebo rezignáciu, je to spôsob, akým tvoríš. Ako umelkyňa nemáš ambíciu nútiť materiál, aby ostal nehybný a v pokoji, ako by si to chcela. Rozpoznávaš jeho individualitu, nechceš ho ovládať, a to je charakteristické pre dnešné feministické pozície v umení a ekológii. Pýta sa ťa občas niekto, či si vo svojom umení feministka? Čo si myslíš o svojom ženstve, ktoré sa prejavuje v tvorej tvorbe?

D Áno, identifikujem sa ako žena a feministka. A som si vedomá, že to, čo ľudia môžu možno už na prvý pohľad rozpoznať v mojej tvorbe, sa dá opísť predovšetkým ako ženské – v zmysle nežné, krehké, jemné. Ale pre mňa je to iba jedna časť celku. Verím, že nás utvárajú kontrasty; nie sme iba jednostranní, a to nám dáva komplexnosť, dokonca paradoxy. Je to podobné tomu, ako som opísala svoje materiály a aký potenciál v nich vidím; môžu byť aj veľmi silné a prekvapivé vo svojej sile a nepoddajnosti a vôli prekonať, zvládnuť niečo. Je mi blízky pojem mäkkej sily, čo je opozitom toho, čo sa považuje za maskulínnu silu. Mäkká sila nie je orientovaná na ciel, nie je rýchla ani hlasná. Je to aj o citlivosti voči individuálnemu času samej so sebou, iných tiel, objektov, všetkého. Aj o práci s časom a dávaní veciam čas na to, aby sa rozvíjali, rástli, rozkladali sa, rozprávali; nechať ich rezonovať.

J Mäkká sila môže byť spojená s pomalým časom alebo spomalením. Je to aj vytrvalosť v neustálom prerábani objektu.

D Táto vytrvalosť neznamená, že ak budem tlačiť, dlhšie naliehať, stane sa to, čo chcem; je to viac o tom, že keď s tým ostanem, veci sa môžu udiť. Je to aj o priatí. Keď používam formu k skonštruovaniu objektu, približne viem, čo dokáže. Ale nikdy nedostanom to isté. Je to viac načúvanie alebo rozpoznanie toho, čo už materiál robí, je to kvalita, ktorú musíme pripať.

J Ako v tomto momente vnímaš smer, ktorým sa tvoja tvorba bude uberať ďalej?

D Zaujíma ma, ako hmota jestvuje v rôznych formách, ako sú tieto formy v rozličných mierkach blízko jedna druhej. Ako nám môže hora ponúknúť nejaký druh emocií vzťahujúcich sa k dočasnosti alebo nestabilite iných formiem hmoty vrátane nás a našich tiel. Aktuálne pracujem s formami vlastných telesných častí, ktoré budú vytvárať rozsiahlejšiu krajinu hmoty, vchádzať a vychádzať zo svojich tvarov, prelievať sa jedna do druhej. Ide o vytváranie stabilnej – nestabilnej situácie, akejsi krajiny, ktorá spája jednoduché materiály v čase a priestore spolunažívania. Možno budem rozmyšľať viac o tom, aké sú udalosti, ktoré vnímame ako nemenné veci, alebo ako pretrvať s nestabilnosťou. Je dosť výzva ustáť nestabilitu, pripať premenlivosť vecí.

J V porovnaní s tým vyzerá Sandberg na prvý pohľad ako monument stability, milióny rokov starý, ale mení sa. Nájde si Sandberg cestu na výstavu v tranzite?

D Áno, v rôznych podobách, v jeho emocionalite, vytrvalosti, v tom, že je pripomienkovou, poslednou mohykánom, ktorý je stále v tichosti na svojom mieste. Určite tam je, preto ho nevidíme. Vieš, ak je niečo (zdanivo) navždy, berieš to ako samozrejnosť. Táto neviditeľnosť súvisí s naším vnímaním. Niečo, čo tam jednoducho je a robí si svoje, žije si vlastným životom, nie je závislé od toho, či to vidíme, alebo nie, to ku mne tiež prehovára. Nepotrebuje nás to; ide si to svojím tempom. Jeho zmena je nezvratná, predsa však odoláva času.

J Some of your texts can be viewed as dialogues between you / the reader and the material, while other texts are more general reflections about laws of the universe. They are discussing the existence of something which is not a thing, but it is there, the energetic flow of the universe and materials, which perhaps you call Something. This Something which is there when you work with a material, while in the text you talk to it like to a person. In your latest text you personify a Something which becomes an interlocutor.

D I was looking for a way to make Something more palpable, so I can ask it questions and it would listen at least. The text was from the beginning about Something and You getting in touch. *Something* - that can happen, by itself, with its own intensity, source, direction, speed and *You* - who sensitively notice Something, even before it happens, or may never notice it at all. The interaction of these two actors can lead to a match, a collision, a clash, an almost-meeting, or repulsive force of never-meeting. I see Something both as a material and an energy that has some specific direction or force and we feel it. I think there is not a clear boundary between matter and energy in this sense, as matter contains this energy.

J What does science state?

D That matter can turn into energy and vice versa. Everything is still here, even if it seems it vanished. It either exists as matter, or as light, it can go in circles. Therefore I see them standing close. We don't normally see energy as we have limits to our senses, but we can see it through matter. Matter has energy and that is why it can act in a certain way. New materialism reinforces that the agency of things lies in the fact that matter has its own tendencies, will, intentions, inner life.

J You are interested in particle theory, you read studies pertaining to new materialism. Which aspects of these theories have you met in your work as an artist prompting you to say, "Oh yes, it's true"?

D With my friend Ata Karakçı who is a physicist and cosmologist, we have been discussing several topics relating to particles. When I am talking with him about something I experience, he sometimes tells me that yeah, this already exists in the universe, and there is a theory about it. What I find out empirically, by experience, he grounds into particle theory, for example. When I was already working with powdery objects, in our conversations we got to the point of how we perceive objects with the limitations to our senses. We only think that this table ends here, because we see an edge. But there is no real edge to it; in fact it continues beyond what we see. It is just a limitation of our eyes that causes us to perceive things as defined. So this 'Oh yes!' link between how I intuitively work with materials and what particle theory says popped up. How matter containing particles exists in space and what are the soft and blurry boundaries and proximities of objects and us in space.

J Could you name some new materialist authors, thinkers whose ideas you feel close to?

D There are a few. Bruno Latour (among others) talks about objects as actants - meaning that they have their own agency, they are not passive. Sometimes, even if their performance or energy is too small or too fast to be called things, they have the capacity to influence the relationships they are embedded in. So, I wonder what they are. Things that you almost do not notice, but then you do. Then ideas about openness to the world and our connection to it (David Abram). This stands close to Jane Bennet's thoughts in "Vibrant Matter": how to encourage more sustainable and attentive engagements with matter and living things. We as humans are on the same level, we have the same energies and tendencies as all matter.

J This also reminds me of another aspect of your work. Your practice is very ecological; you use material, then put it in a bag after an exhibition and go home. The material is ready for another enactment in another context or story. It is like a performance. The work of a performance artist remains in script and photo-documentation. It is a very timely artistic practice because you are not accumulating objects which need a special storage facility, you are not adding so-called waste to the world. Sooner or later many artworks will degrade.

D Yes, but the material stays or can be recycled, the object will come again with a different "body". I know my work cannot be put in a gallery's storage and maybe in the future it can work with some technical rider without me, but for now it counts on my presence, and in that way it is also personal. It is not only about executing it, but understanding and taking care, spending time with it.

J I think it is not a renouncement or resignation on your part, but it is the way you work. As an artist you don't have the ambition to force a material to stay still as you want it. You recognize its individuality, you don't want to control it and this is characteristic of today's feminist positions in art and ecology. Have you ever been asked if you are a feminist in your art? What do you think about your womanhood as manifested in your work?

D Yes, I identify as feminine, and a feminist. And I am aware that what people might recognize in my work can be described first of all as feminine, meaning gentle, fragile, subtle. But for me, this is just one part of it. I believe we are built from contrasts, we are not only one sided, and this gives

us complexity, even paradoxes. This is similar to how I have described my materials, and what potential I see in them; they can also be very strong and surprising in their strength and rigidity, and willingness to overcome, to manage. What I feel close to is the notion of soft power, which is the opposite of what is considered masculine power. Soft power which is not goal oriented, fast, loud. It is also about being sensitive to the individual time of myself, other bodies, objects, everything. Working with time and giving things time to be developed, grow, decay, speak, and let them resonate.

J Soft power can be connected to slow time or slowing down. It is also perseverance in the continuous remaking of the object.

D This perseverance does not mean that if I press, insist longer, then what I want will happen, but it is more that if I stay with it, then things can happen. It is also about acceptance. When I use forms to construct an object, I approximately know what they can do. But I never get the same thing. It is more listening to or recognizing what the material is already doing, it is a quality I need to accept.

J How do you see at this point, in what direction your works will go?

D I am interested in how matter exists in different forms, how these forms in various scales are so close to each other. How a mountain can offer us some sort of emotions related to temporality or stability/instability of other forms of matter, including us and our bodies. At the moment I am working with forms with my own bodily parts, which will create a broader landscape of matter, coming in and out of their shapes, melting into one another. Creating a stable - unstable situation, a sort of a landscape that connects simple materials in a time and space of coexistence. Maybe to meditate on what are the events that we see as fixed things, how to stay with the unstable. It is quite a challenge to stand instability, embrace the fluidity of things.

J Compared to this, at first sight Sandberg looks like a monument of stability, millions of years old, but it is changing. Will Sandberg make its way into the exhibition in tranzit?

D Yes, in different forms, in its emotionality, perseverance, in being a reminder, the last mohican that is still quietly there. It is there for sure so that is why we don't see it. You know, if something is there (seemingly) until forever, you take it for granted. This invisibility goes with our perception. Something that is just there and it's doing its own thing, living its own life, not being dependent on whether we see it or not, that also speaks to me. It does not need us, it goes on at its own pace. Its change is irresistible, but still, it is resisting time.

Dana Tomečková (*1986, Bratislava) graduated from the S+M+L_XL Studio – Metal and Jewellery at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava. During her studies she completed a study stay at the Oslo National Academy of the Arts.

She works with objects and installations as well as with jewellery. In her work she repeatedly returns to the theme of temporality through the fragility and changeability of things. She is fascinated by the unstable nature of reality, its elusiveness. She responds to it with deliberation and persistence.

Her recent group exhibition projects include *In Pieces* (2023) and *Disappearing Body*, (2021) both at Slovak National Gallery - The Schaubmar Mill in Pezinok.

The following projects were created in close collaboration with other artists:

KAŽDÉ POZOROVANIE
JE INTERAKCIOU
Ata Karakčí

Vo fyzike je pevnosť jedným zo základných stavov hmoty, ktorý je charakterizovaný štrukturálnou tuhostou, stabilným tvarom a kladením odporu, keď naň pôsobí sila. Tieto charakteristiky závisia na miere našej interakcie s objektom. Zemský plášť je napríklad vrstvou pevnej horniny medzi vonkajším jadrom a zemskou kôrou, napriek tomu sa správa ako viskózna tekutina na geologickej časovej osi. V skutočnosti všetky materiály strácajú na subatomárnej úrovni svoje ostro definované formy a štruktúry.

V našej každodennej skúsenosti, keď sa dotkneme povrchu, cítime tlak, spôsobený interakciou medzi vonkajšími elektrónmi povrchu a elektrónmi v končekoch prstov. V skutočnosti nikdy nie sme v kontakte s objektmi, ktorých sa dotýkame. Medzi elektrónmi je mikroskopická medzera, v ktorej je táto interakcia, sprostredkovana elektromagnetickým poľom, dostatočne silná, aby sme pocítili dotyk. Táto interakcia však nie je obmedzená vzdialenosťou, na ktorú dotyk cítime. V skutočnosti sa rozprestiera v celom vesmíre a s rastúcou vzdialenosťou slabne. V istom zmysle sa zakaždým dotýkame každého atómu vo vesmíre, aj keď to necítime.

Máme pocit, že ovplyvňujeme predmety, ktorých sa dotýkame, no kauzalita má hlbšie dôsledky. Príčina v jednom časovom bode má dôsledok v neskorších časových bodoch. Zákony fyziky sú symetrické v čase; rovnaká príčina v akomkoľvek časovom bode má rovnaký dôsledok. Tu však príčina nie je to, čo jedna strana aktívne robí s vecou, ale skôr to, ako na seba dve strany symetricky pôsobia. Interakcia je príčinou budúcich stavov oboch strán. Keď niečo pritlačí o sypkú sadru, zanechá tam odtlačok. Ak však rovnaký predmet pritlačí rovnakou silou o kovovú tyč, môže ho namiesto vytvorenia odtlačku poškodiť. Pritlačenie predmetu tu však nie je príčinou. Rovnako ako nie je dôsledkom, že sa prášok odtlačí alebo predmet poškodí. To sú emergentné, teda spontánne a nespojité javy, ktoré pozorujeme v našom každodennom prežívaní, to jest na „klasickej“ úrovni. Keď nejakým predmetom silou pôsobíš na materiál, tvoje časticie interagujú s časticami predmetu a tie zase interagujú s časticami materiálu. Tieto interakcie opäť spôsobujú reťaz interakcií v štruktúre objektov (ty, objekt, sadra, kov) a to, ako sa objekty spoločne správajú, závisí od usporiadania častic v ich vnútorných štruktúrach.

Hmlistá a nejasná realita objektov sa neobmedzuje iba na elektromagnetické interakcie. Podľa kvantovej teórie poľa je každá častica lokálnej excitáciou poľa, ktoré je prítomné všade vo

vesmíre. Rovnako ako fotóny (časticie svetla) sú kvantami elektromagnetického poľa, sú elektróny kvantami „elektrónového poľa“. Navyše tieto časticie nemajú jednoznačné stavy, pretože je pojmom pevnosti ešte nejasnejší/klzkejší. V kvantovej fyzike je nemožné priradiť hodnoty všetkým fyzikálnym veličinám naraz; kvantový objekt nemá definitívne vlastnosti – až pokiaľ nie je pozorovaný.

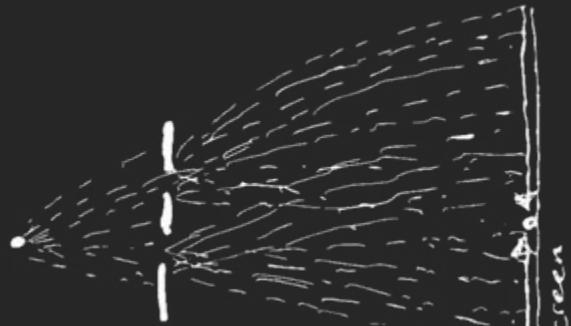
Neurčitosť vlastností častic je modelovaná ako „superpozícia“ všetkých možností. V príklade dvojštrbinového experimentu prechádza častica všetkými možnými dráhami a každá možnosť sa vyvíja deterministicky. V momente pozorovania sa všetky možnosti náhodne „zosunú“ do jediného výsledku, a tento zosuv/kolaps je spontánny a nepredvídateľný. (Obr. 4)

Základná mätúca/klzká povaha kvantových javov má znepokojujúce dôsledky pre naše každodenné skúsenosti na klasickej úrovni, čoho príkladom je slávny myšienkový experiment známy ako *Schrödingerova mačka*. Predstavme si mačku v škatuľi s flašou jedovatého plynu, ktorý sa spúšťa kvantovým rozpadom rádioaktívnej časticie. Kým škatuľa neotvoríme a nesledujeme ju, systém je v superpozícii dvoch prípadov: 1. častica sa rozpadla, jed sa uvoľnil, takže mačka je mŕtva; a 2. častica sa nerozpadla a mačka je stále nažive. Tým pádom, pokiaľ neotvoríme škatuľu, je mačka v prekryti oboch situácií – živá a mŕtva zároveň. Ako je však potom možné, že takú

superpozíciu nikdy nezažijeme?

Možné vysvetlenie tohto javu pochádza z hypotezy „mnohých svetov“, ktorá sa opiera o základnú vlastnosť kvantových systémov – „previazanosť“. Keď pozorujeme jednu z častic z prepletenej páru, stav jej partnera sa okamžite zrúti do zodpovedajúceho definitívneho stavu podľa prvého z páru bez ohľadu na to, ako ďaleko sú od seba.

Navyše, ak by sme sa rozhodli vykonať pozorovanie iným spôsobom, prepleténý partner by sa zrútil do príslušného iného stavu. Naša voľba uskutočniť pozorovanie konkrétnym spôsobom v istom zmysle okamžite ovplyvňuje stav partnera, bez ohľadu na to, ako ďaleko je. Otázka, čo by sa stalo, keby sme sa rozhodli urobiť iné pozorovanie, má dopady na kauzalitu. Naše voľby a činy nie sú nezávislé od našej minulosti. Aby sme mohli vykonať pozorovanie iným spôsobom, než akým sme ho už urobili, musela by sa zmeniť celá história vesmíru, nasledujúc reťazec príčinnosti naspäť až k samotnému big-bangu. To ma privádza k napätiu v Tvojej

Obr. 4

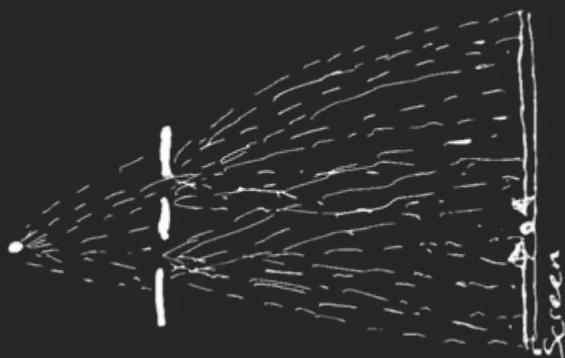
textovej práci medzi Tebou, ktorá chtiac/nechtiac robíš/nerobiš Niečo a Niečim dejúcim sa/nedejúcim sa/takmer sa dejúcim. Podľa môjho názoru vychádza táto separácia z našich obmedzených vedomostí o celistvosti vesmíru. Ty a Niečo ste súčasťou tej istej reality. Tvoje činy nespôsobia, že sa Niečo stane. To neznamená, že nemáš žiadnu schopnosť konať. Tvoje činy ťa dostávajú na cestu, kde sa Ty a Niečo strečávate na spojnici kauzálneho toku vesmíru. Tento bod spojenia nezávisí iba od Teba, závisí od spletitej siete kauzálnych reťazcov vesmíru ako celku.

EVERY OBSERVATION IS AN INTERACTION

Ata Karakçı

In physics, solid is one of the fundamental states of matter, characterized by structural rigidity, having a stable shape, and resistance when a force is applied to. These characteristics, however, depend on the scales on which we are interacting with the object. Earth's mantle, for example, is a layer of solid rock between the outer core and the crust of the Earth. However, it behaves like a viscous fluid on geological time scales. In fact, on subatomic scales all materials lose their sharply defined forms and structures.

In our daily experiences, when we touch a surface, we feel the pressure caused by the interaction between the outer electrons of the surface and the electrons in our fingertips. We are, in fact, never in contact with

the objects we are touching. There is a microscopic gap between the electrons where this interaction, mediated by the electromagnetic field, becomes strong enough that we can feel the sensation of touching. This interaction, however, is not limited by the distance at which we feel the touch. In fact, it extends throughout the entire universe, getting weaker with increased distance. In a sense, we are always touching every atom in the universe, even though we don't feel it.

We feel like we are causing the objects we're touching to be affected, but causality has deeper implications. A cause at one time point has an effect at later time points. The laws of physics are symmetric in time; the same cause at any time point has the same effect. But here, because cause is not what one party is actively doing to a thing, it's rather how two parties are interacting symmetrically with each other. The interaction is the cause of the future states of both parts. If you press an object onto plaster powder, it makes an imprint on the

powder. However, if you press the same object onto a bar of metal with the same force, the object might get damaged instead of making an imprint. But here, pressing the object is not the cause. Likewise, the powder getting imprinted, or the object getting damaged are not the effects. These are emergent phenomena that we observe in our daily experiences, i.e., at the "classical" level. When you apply a force on a material with an object, your particles interact with the particles in the object and they in turn interact with the particles in the material. These interactions again cause a chain of interactions in the structure of the objects (you, object, plaster or metal) and how the objects behave collectively depends on the configuration of particles in their internal structures.

The fuzzy reality of objects is not limited to the electromagnetic interactions. According to quantum field theory, every particle is a local excitation of a field that is present everywhere in the universe. Just like photons (particles of light) are quanta of the electromagnetic field, the electrons are the quanta of the "electron field".

Moreover, these particles do not have definite states, making the concept of solidness even fuzzier/more slippery. In quantum physics, it is impossible to assign values to all physical quantities at once; a quantum object does not have definite properties until it is observed.

The non-definiteness of the properties of particles is

modelled as the "superposition" of all possibilities. In the example of the double-slit experiment, a particle follows all possible paths and each possibility evolves deterministically. At the moment of observation, all possibilities randomly collapse into a single outcome, and the collapse is spontaneous and unpredictable. (Fig. 4)

The fundamental fuzzy/slippery nature of quantum phenomena has unsettling implications for our everyday experiences at the classical level, exemplified by the famous thought experiment known as "*Schrödinger's Cat*". Consider a cat in a box with a bottle of poison gas triggered by the quantum decay of a radioactive particle. Until we open the box and observe it, the system is in a superposition of two cases: instead of ; 1. the particle is decayed and the poison is released, so the cat is dead, and 2. the particle has not decayed and the cat is still alive. Therefore, until we open the box, the cat is in a superposition of both being alive and dead at the same time. But then, how come we never experience such a superposition?

A possible explanation for this comes from the "many-worlds" hypothesis which relies on the fundamental property of quantum systems; "entanglement". When particles interact, they form correlations which make it impossible to describe them separately. Their states become entangled and if we make observations on them, their results will depend on

each other, no matter how far they are separated. They are, in a sense, non-locally connected. Every observation is an interaction. When we make an observation, we become entangled with a system. Since both the system and us live in the same environment (which is interacting with us all the time) we are also entangled with the environment. In this interpretation, collapse never happens. When we open the box, the superposition of dead and alive entangles with us and we become a superposition of seeing the cat alive and seeing the cat dead. And since our environment is also entangled, the two versions of us live in different branches of the multiverse. What we observe is only the branch where the cat is alive and we see it alive, or the other branch where the cat is dead and we see it dead. But in fact all branches are happening simultaneously. The total state of the universe keeps evolving deterministically, and keeps branching out every time an interaction happens. All possibilities happen at the same time in different branches of the universe.

All particles are associated with the quantum fields that permeate through the entire universe. These fields live on top of each other and constantly interact, forming a sort of network of entanglement. When we make an observation on one of the particles from an entangled pair, the state of its entangled partner instantaneously collapses into the corresponding definite state, no matter how far apart they are. Moreover,

if we had chosen to make the observation in a different way, the entangled partner would have collapsed into a different state. Our choice of making the observation in a specific way, in a sense, instantaneously affects the state of the entangled partner, no matter how far it is.

The question of what would have happened if we had chosen to make a different observation has implications for causality. Our choices and actions are not independent from our pasts. To be able to have made the observation in a different way than we have already done, following the chain of causality all the way back to the Big Bang, the entire history of the Universe must be changed. In that sense, the cause and effect depends on the state of the Universe. This brings me to the tension in your text work between You wanting / not wanting / doing / not doing something and Something happening / not happening / almosthappening. In my opinion, this separation comes from our limited knowledge about the entirety of the Universe. You and Something are parts of the same reality. Your actions do not cause Something to happen. This does not mean you don't have any agency. Your action puts you on a path such that You and Something meet at the conjunction of the causal flow of the Universe. This conjunction point does not only depend on You, it depends on the intricate network of causal chains of the Universe as a whole.

